

บทควมววจัย

ผลกรใช้รูปแบบกรนำภูมิปัญญทอถนเรอองส้มโอมำใช้ในการจ้ดกรเรียนรู้อที่มีต่อควมรู้ ควมสมำรถ และเจตคติของครูในส้งก้ดสำนักรำนเขตพื้นท่การศีกษำ ประถมศีกษำนครปฐม เขต 2

Effects of Using Model of Local Wisdom Entitled Pomelo Lesson for Learning Management on Knowledge, Ability and Attitude of Teachers under the Jurisdiction of Nakhon Pathom Primary Education Service Area Office 2

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องส้มโอมำใช้ในการจัดการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมำใช้ในการจัดการเรียนรู้ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมำใช้ในการจัดการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมำใช้ในการจัดการเรียนรู้ 3) ศึกษาเจตคติต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมำใช้ในการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำนวน 32 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมำใช้ในการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบความรู้ แบบประเมินความสามารถในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมำใช้ในการจัดการเรียนรู้ และแบบวัดเจตคติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูมีความรู้เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมำใช้ในการจัดการเรียนรู้หลังสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมำใช้ในการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ครูมีความสามารถในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมำใช้ในการจัดการเรียนรู้หลังสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมำใช้ในการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ครูมีเจตคติต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมำใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ, การจัดการเรียนรู้, ความรู้, ความสามารถ, เจตคติ

¹กลุ่มวิจัยและวัดผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม E-mail: sjittirat@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were to: 1) compare the knowledge about using local wisdom entitled pomelo lesson for learning management before and after implementing the model of local wisdom entitled pomelo lesson for learning management; 2) compare the ability in using local wisdom entitled pomelo lesson for learning management before and after implementing the model of local wisdom entitled pomelo lesson for learning management; and 3) study the attitude towards implementation of local wisdom entitled pomelo lesson for learning management. The sample of research was 32 teachers who have worked under the jurisdiction of Nakhon Pathom Primary Education Service Area Office 2 derived by multi-stage random sampling. The research instruments were the model of local wisdom entitled pomelo lesson for learning management, a knowledge test, a learning management ability test, and an attitude test. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation and t-test.

The results showed that

1. The teachers' knowledge about local wisdom entitled pomelo lesson for learning management after implementing the model of local wisdom entitled pomelo lesson for learning management was higher than that of before with a statistical significance at .05.

2. The teachers' ability in local wisdom entitled pomelo lesson for learning management after implementing the model of local wisdom entitled pomelo lesson for learning management was higher than that of before with a statistical significance at .05.

3. Generally, the teachers had positive attitude towards implementation of local wisdom entitled pomelo lesson for learning management at a good level.

Keywords: local wisdom entitled pomelo, learning management, knowledge, ability, attitude

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาเยาวชนการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติ การศึกษาจะต้องมีความถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย การศึกษาชั้น

พื้นฐานจึงมีจุดประสงค์ที่จะมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติต่อไปได้ แต่ในปัจจุบันพบว่าความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่างๆ มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว การศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่มุ่งการศึกษาจะเน้นการเจริญเติบโตทางด้าน

เศรษฐกิจ มีการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา เพื่อผลิตกำลังคนสนองความต้องการของภาค เศรษฐกิจ ทำให้ผู้เรียนเรียนไปเพื่อการแข่งขัน รับเอาภูมิปัญญาตะวันตกมาใช้จนลืม ภูมิปัญญา ไทย จึงทำให้ระบบการดำเนินชีวิตที่อาศัย ธรรมชาติและภูมิปัญญาที่เกิดจากบรรพบุรุษไทย เหลือน้อยไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ทั้งหมดเข้า หากันได้ ทำให้พึ่งพาตนเองไม่ได้ต้องพึ่งพาผู้อื่น ขาดการนำภูมิปัญญามาเชื่อมโยงกับการดำเนิน ชีวิตและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน

จากสภาพดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็น ว่าแนวทางการจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงต้องยึด หลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ พัฒนาตนเองได้และควรส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนา ได้ตามธรรมชาติ มีความรู้ ความ เข้าใจในเรื่องการจัดการ การใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมรวมถึงภูมิ ปัญญาไทย ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (2542: 11-12) มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลัก ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตาม ศักยภาพ และมาตราที่ 24 ได้ให้ความสำคัญกับ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัด การศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอก ระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้น ความสำเร็จทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการ เรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา เช่น ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและ

การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ดังนั้นกระบวนการ เรียนรู้เพื่อความเจริญของสังคมจึงควรให้ ความสำคัญกับการสืบสานทางวัฒนธรรมการ ปลุกฝังจิตสำนึกที่ดี ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการอนุรักษ์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่าง สมดุลและยั่งยืน รวมถึงการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็น องค์ ความรู้ ความสามารถอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ ที่ผ่านระบอบการคัดเลือก เรียนรู้ปรุงแต่งพัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและ พัฒนา การดำเนินของคนไทยให้สมดุลกับ สภาพแวดล้อม การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ สถานศึกษา นับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ (Chusom, Ariratana, & Chusom, 2014: 627-628) ดังที่ จิตติรัตน์ แสงเลิศุทัย (2560: 269-288) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการนำภูมิ ปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอม่าใช้ในการจัดการ เรียนรู้สำหรับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยมี วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอม่าใช้ในการจัดการ เรียนรู้ สำหรับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 และเพื่อ ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนำภูมิ ปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอม่าใช้ในการจัดการ เรียนรู้สำหรับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนำภูมิปัญญา ท้องถิ่นเรื่องส้มโอม่าใช้ในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา

กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และวิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และรูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน และเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการบูรณาการนวัตกรรมการวิจัยส้มโอเพื่อพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของจังหวัดนครปฐม ในส่วนของการพัฒนานวัตกรรมการวิจัยเกี่ยวกับส้มโอที่สามารถบูรณาการเพื่อพัฒนาสังคมได้นั้น การพัฒนารูปแบบการนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เป็นนวัตกรรมที่เป็นแนวทางให้ครูในสถานศึกษาสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาขยายผลและต่อยอดผลการวิจัยโดยการนำรูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ไปขยายผลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 โดยครูในสถานศึกษาดังกล่าวนำรูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในสถานศึกษา และผู้วิจัยได้ศึกษาผลการใช้รูปแบบของครูทั้งทางด้านความรู้เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ความสามารถในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และเจตคติต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการ

เรียนรู้ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

3. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 จำนวน 1,237 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 จำนวน 32 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยรูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และแบบวัดเจตคติต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยเครื่องมือแต่ละชนิดมีคุณภาพ ดังต่อไปนี้

2.1 รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เป็นรูปแบบที่ได้รับการประเมินความเหมาะสมเรียบร้อยแล้ว จากรายงานวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ สำหรับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 (จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย, 2560: 269-288)

รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เป็นรูปแบบที่แสดงถึงหลักการ จุดมุ่งหมาย วิธีการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้และวิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยแต่ละด้านมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

หลักการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยให้ชุมชนและท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการพัฒนาสาระและกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในทุกระดับชั้น การจัดการเรียนรู้โดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติ บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในทุกกลุ่มสาระและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ อย่างเหมาะสมและการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับส้มโอตามความสามารถของผู้เรียน

จุดมุ่งหมายของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ การพัฒนาผู้เรียนให้สามารถคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาเกี่ยวกับส้มโอโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการพัฒนาผู้เรียนให้มีเจตคติที่ดีต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ

เนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ สาระเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และความเชื่อเกี่ยวกับส้มโอ ภูมิปัญญาด้านการเกษตรกรรม ภูมิปัญญาด้านการแปรรูปและการเก็บรักษาส้มโอ

กระบวนการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์จริง การฝึกปฏิบัติจริงจากศูนย์สาธิต/แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมการฝึกทักษะ การจัดการและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการเรียนรู้ที่ให้มีการใช้วิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้าน เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ ทั้งนี้ ควรจัดกระบวนการเรียนรู้ที่แสดงให้เห็นถึงการวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบและการสะท้อนผลการปฏิบัติ มี 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์แหล่งทรัพยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอเป็นการวิเคราะห์ชุมชนว่ามีทรัพยากรอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับส้มโอ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้และประสบการณ์การปลูก ส้มโอ วิทยากรและปราชญ์ชาวบ้าน

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนในการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอเป็นการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนว่าต้องการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอในลักษณะใด ที่สอดคล้องกับศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่

ขั้นที่ 3 การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอเป็นการร่วมมือกันระหว่างครูและปราชญ์ชาวบ้าน ในการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ โดยกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรม สื่อ แหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นที่ 4 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง การจัดการเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน การจัดการเรียนรู้จากปฏิบัติ และการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 5 การประเมินและสะท้อนผลการเรียนรู้ เป็นการตรวจสอบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามผลลัพธ์และจุดประสงค์การเรียนรู้ตามแนวทางการประเมินที่เสริมพลังตามสภาพจริงที่ใช้ผู้ประเมินหลายฝ่าย ใช้วิธีการประเมินหลายวิธี และสะท้อนผลการประเมินเพื่อการพัฒนาผู้เรียน

สื่อและแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ ได้แก่ การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับวัยของผู้เรียน การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่เร้าความสนใจของผู้เรียนและการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการคิด

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้แก่ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ

จุดประสงค์การเรียนรู้ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและเนื้อหาสาระและวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ทั้งทางด้านความรู้ ความสามารถและเจตคติของผู้เรียน ทั้งก่อน ระหว่าง และภายหลังการจัดการเรียนรู้ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

วิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การที่โรงเรียน/ครูและชุมชนร่วมกันสำรวจและศึกษาแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอในชุมชนและท้องถิ่น โรงเรียน/ครูและชุมชนร่วมกันจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หรือหน่วยการเรียนรู้ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น สาระเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการศึกษาค้นคว้าอิสระ ให้เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ โรงเรียน/ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ โรงเรียน/ครูดำเนินการกำกับติดตามและประเมินผลการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ระบบพี่เลี้ยงและการให้คำปรึกษา โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.2 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบ จำนวน 30 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.60-1.00 มีค่าความยากง่าย เท่ากับ 0.38-0.86 มีค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.23-0.71 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.93

2.3 แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบประเมินการปฏิบัติ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.91

2.4 แบบวัดเจตคติต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบวัดเจตคติ 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง จำนวน 25 ข้อ โดยวัดเจตคติใน 3 ด้าน ได้แก่ ความตระหนักในคุณค่าหรือประโยชน์ความรู้สึกลอยกนำไปใช้และความพร้อมที่จะกระทำ โดยแบบวัดเจตคติ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.60-1.00 มีค่าอำนาจจำแนก เท่ากับ 0.20-0.70 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.91

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยเข้าพบผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับการสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการศึกษาผลการใช้รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และขอความอนุเคราะห์ให้โรงเรียนส่งครูเข้าร่วมวิจัย

3.2 ขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนเพื่อนำครูผู้เป็นกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการใช้รูปแบบและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

3.3 นำรูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในโรงเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560

3.4 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ผล

ในการวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบที่ ส่วนการแปลความหมายของคะแนนจากแบบวัดเจตคติต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของครูและเจตคติต่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ ไปเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2556: 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 แสดงว่ามีเจตคติต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ในระดับดีมาก

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 แสดงว่ามีเจตคติต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ในระดับดี

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 แสดงว่ามีเจตคติต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 แสดงว่ามีเจตคติต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ในระดับไม่ดี

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 แสดงว่ามีเจตคติต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ในระดับไม่ดีย่างยิ่ง

ผลการวิจัย

1. ครูมีความรู้เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้หลังสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ครูมีความสามารถในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้หลังสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ครูมีเจตคติต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับดี

นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องส้มโอและความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาเกี่ยวกับส้มโอโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหลังสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และมีเจตคติต่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอโดยรวมในระดับดี

สรุปและอภิปรายผล

1. ครูมีความรู้เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้หลังสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากรูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เป็นรูปแบบที่มีกระบวนการในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอน สามารถปฏิบัติได้ และสามารถเรียนรู้ได้ ประกอบกับแต่ละองค์ประกอบได้มีการแสดงให้เห็นถึงแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน ตั้งแต่หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

การเรียนรู้ และวิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เมื่อครูนำรูปแบบนี้ไปใช้จึงก่อให้เกิดความรู้ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นแล้วรูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ถูกนำไปทดลองใช้และประเมินความเหมาะสมของรูปแบบมาแล้วและพบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้านและผู้วิจัยยังได้นำผลจากการทดลองใช้รูปแบบมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบจนมีความสมบูรณ์ นอกจากนั้นแล้วในกระบวนการของการวิจัย เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบได้มีการเตรียมความพร้อม ปรับพื้นฐานความรู้ของครู ออกแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีวิทยากรปราชญ์ชาวบ้านและครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทดลองใช้รูปแบบเป็นพี่เลี้ยงและให้คำปรึกษาดังนั้นเมื่อครูได้ศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับรูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ จึงทำให้ครูเกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วทัญญู วุฒิวรรณ, จันทพร พรหมมาศ และสุมาลี กาญจนชาติ (2560: 135) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาครูประถมศึกษาให้สามารถออกแบบ การจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัย พบว่ารูปแบบการพัฒนาครูประถมศึกษา มีกระบวนการพัฒนาครูได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมเป็นการปรับพื้นฐานความรู้ของครู 2) วิเคราะห์ร่วมกัน ครูร่วมกันเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ 3) จัดการปรับปรุง

ครูร่วมกันปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ และ
4) สะท้อนความคิด ครูนำเสนอแผนการจัดการ
เรียนรู้และวิธีการทำงานร่วมกัน

2. ครูมีความสามารถในการนำภูมิปัญญา
ท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้หลังสูง
กว่าก่อนการใช้รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น
เรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการจัดการ
เรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนเรื่องส้มโอและความสามารถในการ
คิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาเกี่ยวกับส้มโอโดยใช้
ภูมิปัญญาท้องถิ่นหลังสูงกว่าก่อน การจัดการ
เรียนรู้ตามรูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง
ส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และมีเจตคติต่อ
การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอโดยรวม
ในระดับดี เนื่องจากรูปแบบการนำภูมิปัญญา
ท้องถิ่น เรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้
มีกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ครูจึง
สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้และจัดการ
เรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพ
ปัจจุบัน ความต้องการของผู้เรียน มุ่งเน้นการ
เรียนรู้จากการปฏิบัติในสถานที่จริงและการ
ปราชญ์ชาวบ้านและและครูที่มีประสบการณ์มา
เป็นวิทยากร โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ตาม
รูปแบบประกอบด้วย ขั้นที่ 1 วิเคราะห์แหล่ง
ทรัพยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องส้มโอ ขั้นที่ 2
วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนในการเรียนรู้
ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ ขั้นที่ 3 การ
ออกแบบการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง
ส้มโอขั้นที่ 4 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น เรื่องส้มโอ ขั้นที่ 5 การประเมิน
และสะท้อนผลการเรียนรู้ จากกระบวนการ

จัดการเรียนรู้ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การนำ
รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ มาใช้
ในการจัดการเรียนรู้จะต้องอาศัยความร่วมมือ
ของผู้เกี่ยวข้องหลาย สอดคล้องกับผลการวิจัย
ของ ปาริฉัตร ลีลาเลอเกียรติ (2554: 274-275)
ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียน
การสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนารูปร่างใน
โรงเรียน และชุมชน ผลการวิจัยพบว่า
กระบวนการในการจัดการเรียนรู้ มี 3 ขั้นตอน
ได้แก่ การเรียนรู้เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิด
จากความร่วมมือของหลายฝ่าย การปฏิบัติเป็น
กระบวนการนำความรู้ที่ได้ผ่านกระบวนการเรียน
การสอนสู่การปฏิบัติจริงจนเกิดทักษะสามารถนำ
ความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ และการนำทักษะวิชาชีพ
หรือภูมิปัญญาที่ได้เรียนและได้ปฏิบัติฝึกฝนจน
ชำนาญแล้วไปปรับปรุงพัฒนาให้เกิดการ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับภูมิปัญญาอื่น นอกจากนี้
รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้
ในการจัดการเรียนรู้อยังมีการใช้สื่อและแหล่งการ
เรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยและความ
สนใจของผู้เรียน รวมทั้งมีการวัดและการ
ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ทำให้ผู้เรียน
มีความรู้และสามารถเชื่อมโยงความรู้สู่การคิด
วิเคราะห์และแก้ปัญหาเกี่ยวกับส้มโอได้ รวมทั้งมี
ความภาคภูมิใจและวางแผนภูมิปัญญาท้องถิ่น
เรื่องส้มโอ และมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนรู้
ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ สอดคล้องกับ
ผลการวิจัยของ ศิริพร แสงคร้าม (2555: 104-
105) ที่ได้ศึกษาเรื่องผลการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3 ผลการวิจัย
พบว่าผู้เรียนมีความมั่นใจว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น

สามารถสร้างอาชีพได้ ผู้เรียนเกิดความรักและ
หวงแหนในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนและการ
เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการอนุรักษ์
ศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบต่อไป

3. ครูมีเจตคติต่อการนำภูมิปัญญา
ท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้
โดยรวมอยู่ในระดับดี เนื่องจากรูปแบบการนำ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการ
เรียนรู้เป็นรูปแบบที่สะท้อนให้เห็นว่าการนำ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการ
เรียนรู้เป็นกระบวนการปฏิบัติ ที่ไม่ได้มีความ
ยุ่งยากหรือซับซ้อนแต่อย่างใด ครูมีความตั้งใจ
ที่จะฟื้นฟูส้มโอซึ่งเคยเป็นพืชเศรษฐกิจในชุมชน
ให้คงอยู่ต่อไป แม้ในปัจจุบันสภาพสังคม
เศรษฐกิจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปแต่ครูยังคงให้
ความสำคัญกับการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง
ส้มโอให้คงอยู่ต่อไป ดังคำขวัญของจังหวัด
นครปฐมที่ว่า ส้มโอหวาน ข้าวสารขาว ลูกสาว
งาม ข้าวหลามหวานมัน สนามจันทร์งามล้น
พุทธรณีสถลคู่ธานี พระปฐมเจดีย์เสียดฟ้า
สวยงามตาแม่น้ำท่าจีน นอกจากนี้ครูยังสามารถ

นำรูปแบบไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ในทุกกลุ่ม
สาระจึงทำให้ครูเห็นว่าการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น
เรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้นมี
ประโยชน์และมีคุณค่าต่อตนเองและผู้เรียน
ดังนั้นการที่ครูมีเจตคติทางบวกต่อการนำ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอมาใช้ในการจัดการ
เรียนรู้จึงช่วยส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการ
จัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่
คาร์บิลแลน (Kabilan, 2004: 52) ได้กล่าวถึงเจต
คติสรุปได้ว่าเจตคติที่ดีเป็นปัจจัยพื้นฐาน
ที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู
ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชูชัยลา เจ๊ะฮะ
(2560: 112-113) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยพหุ
ระดับที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน
จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้าน
เจตคติต่อวิชาชีพครูมีความสัมพันธ์ทางบวกและ
ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า
การที่ครูมีเจตคติทางบวกจะส่งผลต่อการจัดการ
เรียนรู้ของครู

เอกสารอ้างอิง

- จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2560, พฤษภาคม-สิงหาคม). การพัฒนารูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องส้มโอ
มาใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม
เขต 2. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 37 (2), 269-288.
- ชูชัยลา เจ๊ะฮะ. (2560). ปัจจัยพหุระดับที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัย
และประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ปาริฉัตร ลีลาเลอเกียรติ. (2554). **รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนารูจักในโรงเรียนและชุมชน**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. (2542). **ราชกิจจานุเบกษา** (เล่มที่ 116). ตอนที่ 74 ก (19 สิงหาคม 2542).
- วาทัญญู วุฒิวรรณ, จันทรพร พรหมมาศ และสุมาลี กาญจนชาติ. (2560, มกราคม-เมษายน). รูปแบบการพัฒนาคูประถมศึกษาให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์. **วารสารศึกษาศาสตร์**, 28 (1), 124-139.
- ศิริพร แสงคร้าม. (2555). **ผลการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Chusorn, P., Ariratana, W. & Chusorn, P. (2014). Strategy challenges the local wisdom applications sustainability in schools. **Procedia Social and Behavioral Sciences**, 112, 626-634. Retrieved 15 May 2018, from ScienceDirect.
- Kabilan, M. K. (2004). Online professional development: A literature analysis of teacher competency. **Journal of Computing in Teacher Education**, 21 (2), 51-57.